

Náš dedek.

Dedek naš je ves osivel,
vendar mož je on čestit,
let je dosti že doživel,
in opešal mu je vid.
Dobro ni nikjer tako mu
kot pri gorki peči,
in zasije spet oko mu,
kadar more kakšno reči.
Pa nas v mraku skupaj skliče
vse fantiče in deklīče . . .
Zāčne pripovedovati
o minuli dobi zlati,
ko se bil je za cesarja
sredi laškega viharja,
ko slovenski korenjak
vsak zasē je bil junak . . .
Tokrat mu od jasne sreče
solza v ōku zatrepē . . .
Pravi tudi o strahovih,

o začaranih gradovih,
o kraljičinah zakletih,
o svetnicah tudi svetih . . .
Govori o jari kači,
o podvodnji nam palači
in o grozni turški sili,
ko so dede nam morili,
da nam strah srce prešinja,
in nam s lica smeh izginja.
A po stari že navadi
le poslušamo ga radi . . .
On pa pravi neutrudno
mnogo nam pravljico čudno.
A naposled se upeha,
truden in zaspan zazdeha,
mirno in sladkō zadremlje,
ko priplava noč do zemlje.
Angel varuh pa njegov
siplje nanj svoj blagoslov.

† Dragotin Jesenko-Doksov.

Oblika in velikost naše zemlje.

Spisal M. P. Kropar.

Gotovo je že kdo izmed vas, ko ste se igrali, mladi moji prijatelji, pokazal na goro, ki ste jo videli od daleč, ter dejal: »Oh, tam na gori bi bil jaz rad, zakaj tam se nebo dotika zemlje«. Toda zmotil se je, ako je mislil, da je to res. Le pojdite na goro, pa boste videli, da je tamkaj nebo ravno tako visoko nad vami kakor nad vašim igriščem. Dozdevalo se vam pa bo tu v višini, da se nebo dotika zemlje na kaki drugi gori, ki jo vidite od tod, ali doli na koncu velike planjave. In ako pridete na to drugo goro ali na dozdevni konec zemlje na planjavi, se boste zopet prepričali, da je nebo še vedno v isti višini nad vami, in da tu še zdavnaj ni konca zemlje.

Da, ko bi bilo tako, potem bi bilo lahko priti v nebesa: kar na goro bi šli in čakali tam do večera, da se prikažejo svetle zvezde, ki jih sveti vsak večer vse polno nad ono goro, potem bi si izbrali tisto, ki bi se nam zdela najpripravnejša, da jo primemo, in — smuk, v nebesih bi bili! Ako bi še mimogredoč angelček nekoliko pomagal, bi nam skoraj gotovo ne izpodletelo!

Pa mi bo dejal kdo izmed vas: »Enkrat bi pa človek vendar moral priti na konec zemlje, če bi šel vedno naprej.« Jaz mu pa odgovorim: »Nikoli!« Zakaj ne? Zato, ker zemlja ni plošča, ampak velikanska krogla, in ravno zato, ker je naša zemlja okrogla, vidite povsod, kamor pridete, le

majhen del njene površine, zakaj ako bi zemlja imela obliko plošče, potem bi se morala videti z visoke gore vsa njena površina. To se pa ne zgodi, kakor vam je že gotovo znano iz vesele pesemce »Popotnik«, ki poje, da se mu »povsod' nov svet odpre«, kamor pride. Tako je tudi; povsod se vam odpre nov svet, ako potujete okrog zemlje in naposled pridete zopet domov, čeravno bi hodili po isti poti vedno le naprej in nikoli nazaj.

Pravim vam: naša zemlja je velikanska krogla. Pa me utegne kdo izmed vas vprašati: »Zakaj pa tega ne vidimo, da je zemlja okrogla? Velike gore in planjave nam le kažejo, da je zemlja jako zgubančena in ne okrogla.« Tudi to, mladi moji prijatelji, se nam le dozdeva, zakaj ako vemo, kako jako, jako je velika naša zemlja, potem bomo izprevideli, da so vse naše gore in doline, ki so posebno pri nas na Slovenskem tako krasne in veličastne, v primeri z velikostjo zemlje tako majhne, da izginejo popolnoma. Vzemite veliko žogo v roke! Vtisnite jo na dveh ali treh krajih s prsti! Nastale bodo tudi dolinice in hribčki na nji, a vendar bo žoga še vedno ostala v celoti okrogla. Tako je tudi s hribi in dolinami na naši zemlji.

Ali bi morebiti radi vedeli, kako velika je naša zemlja? Pa vam povem tudi to! Obseg naše zemlje je povsod, na katerokoli stran ga hočete meriti, 40.000 kilometrov dolg. Koliko pa je en kilometer? Za vas, ki imate še majhne nožice in ne morete tako hitro hoditi, četrť ure hodá. In ako bi se kdo izmed vas ojunail in hotel iti okrog zemlje, koliko časa bi pa hodil okrog nje, če bi bila zemlja povsod gladka kakor cesta, in bi mu nikjer ne bili na poti morje, velike gore, neprodorni gozdi in druge zapreke?

Le računajmo malo, pa bomo kmalu imeli odgovor na to vprašanje! Ako bi hodil vsako uro 4 kilometre in vsak dan 12 ur, drugih 12 ur bi pa počival, potem bi prehodil na dan 48 kilometrov. To je že lepa daljava; nekako tako, kakor iz Ljubljane do Blejskega jezera. Da bi pa prišel krog in krog zemlje, mladi moji prijatelji, bi pa potreboval nič manj nego 833 dni, to je dve leti in še tri in pol mesece. Dolga pot, kaj ne, dragi moji?! Moral bi imeti dobro podkovane črevlje, pa veliko mošnjo denarja, še bolj pa zdrave noge, da bi mogel prehoditi tako dolgo pot.

Pa vendar ni potovanje okolo zemlje dandanes že nič nenavadnega. Gotovo, toda ne peš, ampak z železnico, ki nas popelje bliskoma v velikanske daljave, ali pa s parobrodom po sinjem morju — to gre vse hitreje, pa tudi noge ne bole človeka. Vsako leto skoraj napravljajo pogumni in bogati ljudje — zlasti v Ameriki — stave, kdo bo najprej prišel okolo zemlje. Pred nekoliko leti se je vse čudilo, ko je nekdo prišel v osemdesetih dneh okolo zemlje. A kmalo so ga drugi prekosili, in lansko leto je neki Francoz prišel okolo zemlje — že v 33tih dneh. Ko torej pridejo zopet velike počitnice, mladi moji prijatelji, takrat pa palico v roko, culico na ramo, in hajdi na sosednjo železniško postajo! In ko pridete s potovanja okolo zemlje zopet domov, boste imeli še dober teden časa, preden se zopet začne šola, za počitek in popisovanje krasot, ki ste jih videli. Toda svetujem vam pa: z denarjem se le dobro preskrbite!